Béres Attila

A földre szállt Megváltó

A kíntornász** (sic!) **visszanéz – részlet

Amikor Krisztus urunk lezuhant a feszületről, csúnyán összetörte magát. Ez nem került bele semmilyen evangéliumba. Gonosz rozsdás szögek meredeztek ki a fakeresztből, de a korpusz összetörve a földön hevert darabokban. Hát ezt már az isten se rakja össze – mondta Holló néni. – Maga meg a pokolban végzi – szólt rá Rózsi néni. A lakók nem voltak különösebben vallásosak, de ennek a baljós eseménynek híre futott a házban. Jöttek és összesúgtak.

Ez valami jel, mondta Gömöri néni, aki önkéntesen vállalt hivatásának érezte, hogy őrködjön a ház, mit ház!, az egész utca lelki életén. Macskás Ilus a végítélet közeledtéről motyogott, Takácsúr elvtárs pedig lehurrogta: ne terjesszük a babonaságot! Igaz, hogy Takács elvtársnak időnként kénes szaga van, titokban talán még párttag is, de attól még nem ő a megtestesült sátán. Emberséges tömbbizalmi. Igaz, csak megbízott. Igyekeznie kell, miközben igyekszik egyensúlyt tartani. De ezt most jelentse? Ne jelentse? És ha igen, hova, kinek?

A hit nem babonaság! Vallásszabadság van, kedves tömbmegbízott úr! – emelte hangját a Szalai asztalos.

Rózsi néni csak legyintett: Vallásszabadság! „Békepapok" prédikálnak a békeharcról, hogy nem szakad le alattuk a szószék! Betiltották a körmenetet, miről beszélünk?

Na de most már tényleg – emelte a hangját Takácsúr. – A húsvétit elhalasztották, de a Szent István-napit engedélyezték. Igaz, hogy „új kenyér" ünnepnek hívjuk, de mégiscsak lehet körbemenetezni, a templomon kívül is. Ilyen a népi demokrácia.

A fölöttem zajló vitában minden felekezet részt vett. Tele lett a lakás, katolikus, református, istentagadó pogány, kommunista, őskeresztény, mind ott tolongott.

Apám idegesen suttogta Anyukámnak: mit akarnak ezek itt! Politizálnak? Egyáltalán, mit keres a lakásomban az egész ház! Suttogása betöltötte a szobát. Ő tudott a leghangosabban suttogni az utcában. Egyszer még a Práter utcában is meghallották.

– Menjenek, menjenek, törődjön mindenki a saját dolgával – hadonászott, mint a közlekedési rendőr a Körút meg Üllői út sarkán. Komor lett a hangulat, nehezen mozdultak.

Mégiscsak valami jel lesz ez. Krisztusok nem szoktak leugrani keresztfákról. Vagy leesik egyben az egész, vagy nem. De itt a fakereszt az INRI felirattal a falon maradt. Megnézném közelebbről azt a keresztet a falon, mondta a Szalai asztalos. Inkább tessék csak békén hagyni, szólt halkan anyukám. Csak szakmai szempontból. Úgyse, mordult apám.

A jelek nem járnak magukban, ki kell várni, hogy lesz-e még több is.

Nehezen oszladoztak. Lehet, hogy megint jegyrendszer jön? Pidmann bácsi szerint a Szabad Európa Rádió biztosan bemondja, ha valami készül, de a felesége rászólt szigorúan, hogy az agyadra ment a jólét, mi hiányzik még, és kirángatta az udvarra.

Kifelé menet Rózsi néni csak visszaszólt: Azért nem ártana gyorsan pótolni. Hamar venni egy újat, Béres úr. Mármint feszületet. Gömöri néni is visszaszólt: Nem lesz könnyű, bezárták az eklézsiaboltot. De én tudok szerezni!

Persze! Majd megbeszéljük, taszított rajta apám. Csak legyenek már kívül. Gömöri néni visszafordult: értse meg, Béres úr, jeleket nemcsak a gonosz küld.

Hol ebben a jel? Miféle jel? Az csak egy valami, az csak egy dolog, hogy összetört a Krisztusunk. Öreg volt már.

Öreg?! Mit nem mond!

Na, nem úgy gondoltam, hanem hogy gipszből csinálták, túlélte a bombázásokat, a háborút, az udvaron táncolva lövöldöző ruszki katonákat, de ebből, ami most itt folyik ebben az országban, elege lett.

Hogyhogy elege lett?

Úgyhogy kész, konyec, kampec doloresz.

Miket beszél, Béres úr – hányta magára a keresztet Gömöri néni – az Isten fia nem lesz öngyilkos.

Azt se csodálnám.

Hát föláldozta magát, az már majdnem ugyanaz – világított rá Zsiga néni. Dehogy is, az öreg Isten küldte le a Földre – szól közbe Takácsúr. Maga egy elvtárs, maga ebbe ne szóljon bele – mordult rá Holló néni, aki még párttitkároktól se félt.

Figyeltem, érdekes dolgokat lehetett hallani. Ha szerencsém van, a végén még a Szentháromságra is fény derül, mert arra kíváncsi voltam, de eddig még senki nem tudta érthetően elmagyarázni. Hogy tulajdon-

képpen a Teremtő Úristen az Apuka, aki nem testesül meg, hanem maga helyett elküldte a Szentlelket, de akkor hogy lett ebből fogantatás a Szűzanyával. Gyurit meg mertem kérdezni, azt felelte, a fogantatáshoz kicsi vagy még, két év múlva majd elmagyarázom – és adott egy testvéri kokit a fejemre –, neked most még csak egy a lényeg, hogy Isten szeme mindent lát, el ne lopd a léniát.

Ez az egész Jézuska dolog csak Karácsonykor érdekes, hogy milyen ajándékot hoz. Honnan jött? Amikor felébredtem, már ott lógott a fejünk fölött. Mindig is ott volt. Hogy hogyan került oda, azt nem firtattam, mert jelenléte pontosan olyan természetes dolog volt, ahogy az ember azt sem firtatja, hogyan kerül a víz a vízcsapba vagy ehhez hasonlók. Azt tudtam, hogy a kommunizmusban elég komplikált vallásosnak lenni, mert maga a kommunizmus is egy vallás, és mindenáron ki akarja túrni a többit. Ütivágja ahogy tudja. Csak nehéz dolga van, mert az örökkévalósággal kell háborúznia.

Egészen mostanáig azt hittem, hogy a falon a felfeszített Krisztus a lakáshoz tartozik, úgy került oda, hogy eljött hozzánk, a mienk, régtől fogva és örökre a mienk, mint a pogány római házak szellemei, akik a küszöbben laknak, és a ház esetleges pusztulásakor bolygó szellemekké válnak. Éjjel, ha fölébredtem arra, hogy fázom, ketten világítottak az éjszakai szobában: a vekkeróra számlapja, meg a kis Jézuska a keresztfán. Gömöri néni bizonygatta, hogy hathatós védelmet nyújt a pogányok, például a végrehajtó ellen. Valóban, ismeretlen megalkotója nem sajnálta az anyagot, annyi foszfort kent a szobrocskára, hogy az elfedte az apró Krisztus vérző sebeit is. Mindez persze a pogánnyá vált világban, mint kiderült, semmiféle hatással nem volt az ártó szándékú hitetlenekre, például a végrehajtóra sem. És most darabokban itt hever. A bátyám azt mondta, Donpedró, a gumis segédje meg tudja ragasztani, ha minden darabja meg-van. Krisztust nem ragasztunk! Akkor ki kell dobni? Krisztust nem dobunk ki. Akkor mi legyen vele? Kell venni egyet és legyen vége már, mondta anyukám. És ezt meg majd én elintézem, ez az asszony dolga. Ebbe az egyszerű megoldásba apukám gyorsan belenyugodott. Amint az utolsó lakótársat is kilökdöste az ajtón, a lényegre tért: mi az ebéd? És anyukám azt felelte: hát volt időm ezektől főzni? Hogy nem szakad le az ég!

A ház élte tovább az életét. A lakók köszöntek, és mentek tovább, nem álltak meg, hogy szép időnk van, Béresné, megyek a piacra, kell-e valami, Pidmann bácsi nem nyomott a fejemre barackot, hogy hogy ityeg a fityeg, öcsi.

A téma csak-csak mindig vissza-visszatért. Hogy az emberek félnek az ismeretlentől. Minden szokatlantól, akár van kézzel fogható következménye, akár nincs.

De hát semmi nem történt.

Attól is félnek. Ha nem történik.

Beszari ez az egész ház, csupa trotyli, mondta a bátyám.

És Zsiga néni elárulta, hogy Macskás Ilus már az utcában terjeszti, hogy a cicák megérzik a rontást.

A Gömöriné meg szenteltvizet kért az atyától. Persze nem kapott.

Mit tüsténkednek – morgott apám – Gömöriné is töri magát, hogy a mennybe jusson. Azt megnézném, amikor Szent Péter majd jól lerugdossa ezt az ájtatos satrafát a mennyország lépcsőjén.

Én csak füleltem ezekre a beszédekre, hiszen vallási kérdésekről soha nem beszéltünk.

Azt mondtad, Anya, hogy elintézed, folytatta.

El is fogom, csak ne krenköld magad – felelte anya.

Anyukám mosolya volt a legszebb a világon. Kuncogni is tudott, kislányosan, félrefordulva, a szája elé tett kézzel, mint például amikor apám megbotlott, és előre lódulva három nagyot kellett lépnie, hogy visszanyerje az egyensúlyát.

De volt az a másik mosoly, az a sejtelmes, titokzatos, az a mindentudó. Amivel sok problémát megold nekünk, és hogyhogy apám ezt nem tudja. Pedig anya annyi mindent elintéz a háta mögött, hogy azok a kellemetlen dolgok ne feszegessék apa amúgy is túlterhelt idegeit.

Voltam Fellneréknél – szólalt meg anyukám. Apa felnézett a vacsorából.

Dehát azok ... – ránk nézett, a gyerekekre – de hát azokat ...

A házmester még a régi, vele beszéltem. – A várakozás csöndje. – Azt mondta, hogy elmentek. – Ismertem ezt a ne a gyerekek előtt pillantásokat.

Azt mondta, hogy Fellnerék elmentek a füstbe. Mindenki.

Akkor, ez most hogy jutott eszedbe, hogy odamenj?

Mindig segítettek.

Furcsa vagy. Fölösleges volt. Tudhattad volna előre.

Nem egészen. Egy fényképet hagytak itt nekem. Meg egy kis gyertyatartót. De az elkallódott.

Kik azok a Fellnerék, kottyantott közbe a bátyám. Megint csönd. Anyátok náluk dolgozott, mielőtt összeházasodtunk. Volt egy tej-

kimérésük. Anya volt náluk a „tejkihordó Juliska”. Rendes emberek voltak. Még nászajándékot is: tányért... eszcájgot ...

És mi lett velük?

A háború – mondta kelletlenül apa, és lezárta a témát. – És az a házmester mondott még valamit?

Hogy talán él még valaki, a Fellnerék ismerőse, aki a háború előtt gyártott dolgokat. Miféle dolgokat? Mindenféle dolgot. Ezzel véget is ért a társalgás.

Akkoriban jártak emberek. Különféle emberek. Meg akartak élni. Viseltes ruhákban, kezükben ilyen-olyan motyóval. Bejöttek az udvarra, az egyik hegedült, másik szájharmonikázott, meg jött a drótostót lyukas lábast foltozni, a köszörűs biciklire szerelt köszörűkővel élezte a késeket, meg sokszor zengett rekedten a hang: itt az ószeres! mindenféle használt ruhát, cipőt, tollat, öreg holmit, mindent veszek!, meg cigányasszonyok négy-öt purdéval, rongyszőnyeget cseréltek használt ruháért. De a lakásba nem volt szabad beengedni őket, mert megszólnak a házban. Amíg az ajtóban alkudoztunk, a gyerekek az udvaron táncoltak meztélláb, és apró-pénzt kunyeráltak. Mindennapos dolog.

Ez a személy nem kiabált semmit. Csak lerakta a zsákját az udvar közepén és várt. Aztán Zsiga néni mint házfelügyelő az ajtónk elé kísérte. Azt hiszem, ez az ember magukat keresi, Béresné.

És amikor kinyílt a zsák szája, kiderült, hogy telis-tele van megfeszített Jézus Krisztussal. A zsákból árult Krisztusok között volt kicsiny, közepes, nagyobb, alumínium és öntött fém, bronz, faragott fa és gipsz, fényesre festett és matt és politúrozott, világítós, eredeti olasz utánzat, realista és modern, natúr és színre festett barna, fekete, fehér és a krémszín különböző árnyalatai. Az ember egyre mélyebbre és mélyebbre nyúlt a zsákjában, és csak szedte, rakta, újabb és újabb, mutogatta a fájdalmas istenfia megsokasodott kínhalálát a keresztfán, ahogy a piac melletti zugárusok a zöldpaprika alá rejtett házikolbászt szokták. Hát ez a rengeteg Krisztus megdöbbentett és nemcsak engem. Egyedül Gyuri bátyám nem bírt magával. Az ember válla fölött nézve a zsák mélyére kérdezte: néger Krisztus nincs?

Néger nincs – mondta az ember.

Afrikában a szerecseneket nem váltotta meg a Krisztus? – makacskodott a bátyám. Addigra a lakók közül már hárman is álltak körülöttünk. Az ember gondosan kiválasztott egy kis feszületet, és anyám kezébe adta.

Negyven forint. Vigyázni fog magukra. Összefogta a zsákot, továbblépett, majd megtorpant:

Ja, hát nem a bőrszín számít. Te jó fiú vagy, csak még űz a nyugtalanság. Nem kell sietni. Eljön az ideje, lecsillapodsz, fiam. Megtalálod önmagad, és rendbejönnek a dolgaid – szólt vissza a bátyámnak. És ami még soha nem fordult elő, a bátyám erre nem tudott mit felelni.

Amikor indult kifelé a házból, hátán a zsákjával, anyukám utána ment a kapu alá.

Hány feszületet adott el a házban?

Hármat, a házbizalmi is vett egy kisebbet.

Honnan tudta, hogy éppen ilyen volt az előző, ami eltört minálunk? Még a picike töviskoszorú is.

Nem tudtam – és feljebb rántotta a zsákot a vállán.

Talán rokona a Fellneréknek?

Minden ember rokon – mosolyodott el, és indult tovább.

Este apám a szobában nézte a falon a vadonatúj Jézus Krisztusunkat. Szakasztott ugyanaz, mint az előző volt.

A Fellnerék rokona hozta.

Nem véletlen, hogy a zsidók csinálják a legjobb feszületeket – mondta maga elé apám –, és a törmeléket elvitte?

El.

A jó iparos megbecsüli a másik iparos munkáját – bólogatott. – Mi lesz vacsorára?